

Rustamzade proti Ázerbájdžánu, rozsudek ze dne 7. 3. 2019 - Důvodné podezření ze spáchání trestného činu a jeho náležité odůvodnění jako elementární předpoklad pro vzetí obviněného do vazby

Stěžovatel: Rustamzade

Žalovaný stát: Ázerbájdžán

Číslo stížnosti: 38239/16

Datum: 07.03.2019

Článek Úmluvy: čl. 5 odst. 1 a 3

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: důvodné podezření, vazba, výtržnictví, zákonná kritéria k rozhodování o vazbě

Český právní řád: čl. 8 Listiny základních práv a svobod
§ 358 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
§ 67, 68, 73c zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

Důvodné podezření ze spáchání trestného činu a jeho náležité odůvodnění jako elementární předpoklad pro vzetí obviněného do vazby

Autorský komentář:

V rozhodnutí se ESLP znovu vyjádřil k právu na osobní svobodu a bezpečnost s tím, že jako základní právo chráněné čl. 5 Úmluvy má v jejím rámci nejvyšší prioritu, a jeho hlavním cílem je zabránit svévolnému nebo neoprávněnému zbavení svobody. Především zdůraznil, že čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy sice připouští „zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán...“, avšak jen za předpokladu existence důvodného podezření, že tato osoba spáchala trestný čin podle vnitrostátního práva. Současně poukázal na nutnost řádného odůvodnění takového podezření v soudních rozhodnutích, která musí vycházet z konkrétních skutečností, informací a důkazů provedených v řízení, v němž soud rozhoduje o vzetí obviněného do vazby. Nestačí jen všeobecný odkaz v tom smyslu, že například z předložených materiálů je zjevná trestná činnost obviněného, když pro takový závěr nejsou k dispozici konkrétní informace, skutečnosti či důkazy, a soudní orgán rozhodující o vazbě si k těmto tvrzením od navrhovatele (státního zástupce) nevyžádá potřebné podklady a bez dalšího takový návrh akceptuje, v rozhodnutí jen zopakuje paušální závěr o spáchání trestného činu, a zcela tak rezignuje na své oprávnění soudní kontroly v oblasti rozhodování o omezení osobní svobody v rámci trestního řízení a na svou povinnost

přezkoumat jak důvodnost podezření ze spáchání trestného činu, tak důvodnost obav zakládajících existenci příslušného vazebního důvodu.

V posuzované věci ESLP vytkl, že soudní orgány Ázerbájdžánu při rozhodování o vazbě kvalifikovaly jednání obviněného jako trestný čin chuligánství (výtržnictví), ačkoliv jednání popsané v obvinění zcela jednoznačně nevykazovalo všechny zákonné znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu, přičemž takový závěr bylo možno velice snadno učinit jak na podkladě příslušné zákonné úpravy, tak na základě relevantní judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu Ázerbájdžánu. Soudy zcela pominuly absenci zákonného znaku stíhaného trestného činu, když k trestní odpovědnosti za něj se vyžaduje, aby jednání obviněného vážně porušující veřejný pořádek a vyjadřující zjevnou neúctu vůči společnosti, bylo doprovázeno použitím nebo hrozbou použití násilí proti občanům, jakož i zničením nebo poškozením majetku druhých. Z popisu stíhaného skutku ve vzneseném obvinění (viz níže) ovšem nic takového nevyplývá a ani v soudním rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby se nic takového netvrdí.

Z pohledu české právní úpravy je třeba připomenout ustanovení § 67 trestního řádu, které v souladu s čl. 5 odst. 1 Úmluvy, i přes případnou existenci některého z vazebních důvodů vymezených pod písm. a)-c) tohoto ustanovení, výslovně vyžaduje, aby dosud zjištěné skutečnosti nasvědčovaly mimo jiné tomu, že stíhaný skutek má všechny znaky trestného činu. Soud rozhodující o vazbě musí v tomto směru učinit nezpochybnitelný závěr opírající se o konkrétní důkazy či jiné skutečnosti a v rozhodnutí je přesvědčivě prezentovat. Vnitrostátní úprava rovněž požaduje, aby rozhodnutí o vazbě bylo odůvodněno konkrétními skutkovými okolnostmi, tedy i okolnostmi vztahujícími se k naplnění všech zákonných znaků stíhaného trestného činu (srov. § 68 odst. 1 trestního řádu). Zásadní význam odůvodnění rozhodnutí o vazbě vyplývá též z § 73c trestního řádu, v němž zákonodárce stanovil zvláštní obsahové náležitosti rozhodnutí odůvodňujícího vzetí obviněného do vazby (to stejné platí i ve vztahu k jiným rozhodnutím o vazbě).

Pro rozhodovací činnost stížnostních soudů nelze pominout požadavek, aby se stížnostní soud konkrétně a jednotlivě vypořádal se všemi námitkami stěžovatele, což však platí nejen v rámci rozhodování o vazbě.

Pokud jde o hmotněprávní závěry vyplývající z předloženého rozhodnutí ESLP, lze odkázat na ustanovení § 358 trestního zákoníku o trestném činu výtržnictví. Předmětem ochrany poskytované tímto ustanovením tedy nejsou primárně individuální zájmy jednotlivce (například jeho zdraví, majetek, čest), ale jednání pachatele, aby jej bylo možno pokládat za výtržnost, se musí určitým výraznějším způsobem dotýkat veřejného pořádku jako hodnoty, která přesahuje individuální zájmy jednotlivců. K tomu blíže srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 7 Tdo 664/2016, a ze dne 1. 3. 2017, sp. zn. 3 Tdo 123/2017.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel byl v rozhodné době studentem ekonomie na Ázerbájdžánské státní univerzitě. Rovněž byl aktivistou občanské společnosti a jedním ze zakladatelů nevládní organizace Free Youth založené v roce 2011. Na protest proti úmrtí vojáků v Ázerbájdžánské armádě v nebojových situacích se od ledna do března 2013 konaly v Baku demonstrace, které získaly významnou mediální pozornost a nasměrovaly pozornost veřejnosti na smrt vojáků v armádě, pro což byla vláda tvrdě kritizována. Demonstrace byly organizovány prostřednictvím sociálních sítí a informace o nich byly šířeny prostřednictvím sociálních médií a tisku. Stěžovatel se aktivně účastnil těchto demonstrací a jejich organizace. Občanské hnutí NIDA, nevládní organizace zřízená skupinou mladých lidí, hrála klíčovou roli v organizaci a průběhu těchto demonstrací. Přestože demonstrace byly klidné, policie je rozehnala a několik demonstrantů bylo zatčeno (viz z mnoha případů například Mehtiyev a další proti Ázerbájdžánu, č. 20589/13 a 7 dalších, 6. 4. 2017; Bayramov proti Ázerbájdžánu, č. 19150/13 a

52022/13, 6. 4. 2017; a Hajili a další proti Ázerbájdžánu, č. 44699/13 a 2 další, 29. 6. 2017).

V této době se stal v Ázerbájdžánu populárním tanec „Harlem Shake“. Byla vytvořena řada videonahrávek tohoto tance od různých skupin a následně nahrána na YouTube (internetový server pro sdílení videosouborů). Dne 1. března 2013 stěžovatel společně se skupinou svých známých přišel do přímořského parku v centru města Baku, kde jeho známí tancovali „Harlem Shake“, z čehož byl pořízen videozáznam. Stěžovatel netancoval, pouze pozoroval osoby, které tančily. Poté byl tento videozáznam tance nahrán na YouTube, přičemž ve věci neexistuje žádný dokument, potvrzující, že video na YouTube bylo nahráno právě stěžovatelem. Videozáznam trvá asi jednu minutu a ukazuje sedm jednotlivců tančících společně v parku. V zadní části scény jeden člověk tančí v těsné blízkosti bronzové sochy a vytváří sexuálně sugestivní pohyby. Po nahrání videa na YouTube, byl tento videozáznam vysílán na soukromém televizním kanálu.

V březnu 2013 bylo zahájeno trestní stíhání proti některým členům NIDA, kteří se aktivně podíleli na organizaci výše uvedených demonstrací, a to pro nezákonné držení výbušných látek a zařízení a nezákonné držení omamných látek (viz Rashad Hasanov a další proti Ázerbájdžánu, č. 48653/13 a 3 další, § 5-16, 7. 6. 2018). Stěžovatel byl před zatčením dvakrát vyslechnut jako svědek v rámci tohoto trestního řízení.

Od roku 2013 byla zahájena různá trestní stíhání proti členům NIDA, kteří byli v jejich rámci zadrženi a vězněni. Vnitrostátní řízení týkající se zadržení a vazby různých členů NIDA v přípravném řízení je předmětem dalších návrhů projednávaných u Soudu (viz například žádosti č. 65583/13, 70106/13, 41105/14, 54846/14, 63571/16, 74143/16 a 14307/17).

Dne 30. 4. 2013 byl stěžovatel zadržen policií kvůli účasti na shromáždění před Ázerbájdžánskou státní ropnou akademií. Téhož dne Okresní soud v Nasimi shledal stěžovatele vinným podle čl. 298 odst. 2 (porušení pravidel upravujících organizaci a pořádání shromáždění) zákona o správních deliktech a odsoudil jej k patnáctidennímu administrativnímu zatčení. Vnitrostátní řízení týkající se zadržení stěžovatele dne 30. 4. 2013 a následného správního odsouzení již bylo předmětem rozsudku ve věci Mirzayev a další proti Ázerbájdžánu (č. 12854/13, 28750/13 a 76329/13, 20. 7. 2017). V tomto případě Soud ve vztahu ke stěžovateli konstatoval porušení čl. 11 Úmluvy a čl. 6 odst. 1 a 3 Úmluvy.

Po propuštění byl dne 17. 5. 2013 stěžovatel znovu zatčen a obviněn podle článků 221.2.1 - [chuligánství spáchané skupinou jednotlivců] a 221.2.2 [chuligánství spáchané odporem vůči veřejnému činiteli] trestního zákoníku. Popis obvinění se skládal z jedné věty, půl stránky dlouhé. Relevantní část rozhodnutí zněla:

„... Ilkin Bakiroglu Rustamzade byl obviněn na základě dostatečných... důkazů, že se zapojil do chuligánství tím, že vyjádřil zjevnou neúctu vůči společnosti, když dne 1. 3. 2013 v Baku se skupinou jednotlivců, včetně B. G. a dalších, s nimiž měl úzké vztahy, kolem 15:00 hod. v přímořském parku očividně porušoval veřejný pořádek natáčením videozáznamu pokračujících a opakujících se nemorálních akcí ... s ohledem na bronzovou sochu starého muže ... a záměrně chaotických pohybů rukou a nohou uskutečněných poté, co se svlékl do pasu, a zjevně nedodržel zákonné žádosti úředních osob,... a to pracovníků ostrahy přímořského parku a policistů, aby upustil od výše popsaných akcí, [které porušily veřejný pořádek]; bránil se [drze odmítl] ukončení své činnosti; připravil videozáznam v rozsahu 6,16 megabajtů z nahrávky zachycující akci proti etickým zásadám společnosti, ve které žije, a dne 1. 3. 2013 jej šířil nahráním na internetové stránky YouTube pod názvem ‚Harlem Shake - Park Bulvar‘ ...“

Tímto jednáním se Ilkin Bakiroglu Rustamzade dopustil trestných činů podle článků 221.2.1 a 221.2.2 trestního zákoníku Ázerbájdžánské republiky.

Ze spisu vyplývá, že kromě stěžovatele byla za trestný čin chuligánství (výtržnictví) podle čl. 221 trestního zákoníku obviněna pouze jedna další osoba (B. G.) tančící v předmětném videu. Proti jiným jednotlivcům, kteří vystupovali v tomto videu „Harlem Shake“, nebylo zahájeno trestní stíhání.

Státní zástupce podal u Okresního soudu v Nasimi návrh na vzetí stěžovatele do vazby. Návrh odůvodnil citováním závažnosti obvinění vůči stěžovateli, existujícím rizikem jeho útěku a bráněním v řádném vyšetřování tím, že ovlivní ostatní účastníky trestního řízení.

Dne 17. 5. 2013 Okresní soud v Nasimi rozhodl o vzetí stěžovatele do vazby na dobu 2 měsíců. Soud spatřoval riziko útěku a recidivy v návaznosti na povahu trestného činu a své rozhodnutí odůvodnil takto:

„Po přezkoumání návrhu a důkazů ve spise a vyslechnutí připomínek těch, kteří byli přítomni soudnímu slyšení, za současného zohlednění skutečnosti, že existuje pravděpodobnost, že obviněný Ilkin Bakiroglu Rustamzade bude utíkat před vyšetřováním a bude opakovat trestnou činnost, přičemž bylo nutno přihlídnout i k povaze trestného činu, pro který byl obviněn, má soud za to, že by měl být vzat do vazby.“

Citované rozhodnutí stěžovatel napadl stížností, ve které uvedl, že neexistuje žádný oprávněný důvod pro jeho vzetí do vazby. Zejména uvedl, že již dvakrát vyhověl požadavkům vyšetřování v rámci jiného trestního řízení a že neexistovaly žádné důkazy o tom, že by mohl utéct nebo opakovat trestnou činnost. Rovněž uvedl, že neexistují žádné důkazy o tom, že by se dopustil jakéhokoli trestného činu. V tomto ohledu poznamenal, že soud rozhodl o jeho vzetí do vazby, aniž by zkoumal jakékoli důkazy, protože inkriminovaný videozáznam tance nebyl součástí spisu.

Dne 24. 5. 2013 stížnostní soud v Baku stížnost zamítl a konstatoval, že rozhodnutí soudu prvního stupně bylo odůvodněné. Soud se v rozhodnutí nezabýval výše uvedenými konkrétními námitkami stěžovatele.

Dne 27. 6. 2013 v rámci přípravného řízení podal stěžovatel u Okresního soudu v Nasimi žádost o propuštění do domácího vězení namísto vazby. Zejména tvrdil, že jeho vazba nebyla odůvodněná a že neexistoval důvod, aby nadále pokračovala. Tuto žádost soud zamítl jako neopodstatněnou, což následně potvrdil stížnostní soud v Baku.

Dne 12. 7. 2013 dozorující státní zástupce podal u soudu žádost o prodloužení vazby stěžovatele o dva měsíce, přičemž uvedl, že k dokončení vyšetřování je potřeba více času.

Dne 15. 7. 2013 rozhodl Okresní soud v Nasimi o prodloužení vazby stěžovatele až do 17. 9. 2013. Soud odůvodnil nutnost prodloužení vazby pravděpodobností, že v případě propuštění by stěžovatel mohl utéct nebo znemožnit vyšetřování ovlivňováním osob vystupujících v trestním řízení.

Dne 18. 7. 2013 stěžovatel podal proti tomuto rozhodnutí stížnost, ve které tvrdil, že soud prvního stupně neodůvodnil prodloužení jeho vazby. Rovněž zopakoval, že neexistují žádné důkazy o tom, že by se dopustil trestného činu, a že soud při rozhodování o prodloužení vazby nezkoumal žádné důkazy, kterými by mělo být založeno důvodné podezření, že se dopustil trestného činu. Stížnostní soud v Baku potvrdil rozhodnutí Okresního soudu v Nasimi.

Na základě žádosti státního zástupce ze dne 10. 9. 2013 o prodloužení vazby stěžovatele Okresní soud v Nasimi dne 11. 9. 2013 prodloužil vazbu stěžovatele o dva měsíce, do 17. 11. 2013. Soud odůvodnil rozhodnutí potřebou dodatečné lhůty pro provedení dalších vyšetřovacích úkonů a konstatoval, že se důvody vazby stěžovatele v přípravném řízení nezměnily. Stížnost proti tomuto rozhodnutí byla soudem II. stupně zamítnuta.

Případná další rozhodnutí o prodloužení vazby nebyla do spisu zahrnuta.

Ze spisu dále vyplývá, že v září 2013 byl stěžovatel obviněn z dalších trestných činů podle článků 28 (příprava trestného činu), 220.1 (hromadné nepokoje) a 228.3 (protiprávní nabytí, převod, prodej, skladování a přeprava zbraně, jejího příslušenství, zásob, výbušných látek a zařízení organizovanou skupinou) trestního zákona. K tomuto obvinění nebylo Soudu rozhodnutí vyšetřovatele poskytnuto.

Dne 6. 5. 2014 shledal soud v Baku stěžovatele pro výše uvedené trestné činy ve všech bodech vinným a odsoudil ho k osmiletému trestu odnětí svobody.

Dne 16. 12. 2014 odvolací soud v Baku a dne 15. 10. 2015 Nejvyšší soud potvrdily tento rozsudek.

Soud v uvedené věci projednává samostatnou stížnost (viz stížnost č. 22323/16) týkající se spravedlivého trestního řízení proti stěžovateli, v níž byly vzneseny různé námitky pod čl. 6, 7, 10 a 18 Úmluvy.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODSŤ. 1 A 3 ÚMLUVY

2. S odvoláním na čl. 5 odst. 1 a 3 Úmluvy stěžovatel namítal, že byl zadržen a následně držen ve vazbě, aniž by existovalo důvodné podezření, že se dopustil trestného činu. Vnitrostátní soudy neposkytly relevantní a dostatečné důvody odůvodňující nezbytnost jeho držení ve vazbě. Článek 5 odst. 1 a 3 Úmluvy zní v relevantní části takto:

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

...

1. c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;

...

3. Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci, a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotyčná osoba dostaví k přelíčení.“

4. K přijatelnosti

5. Soud stížnost neshledal zjevně neopodstatněnou ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy, přičemž ze žádných dalších důvodů nebyla nepřijatelná, a proto ji prohlásil za přijatelnou.

6. K věci samé

7. Posouzení soudu

8. Soud odkazuje na obecné zásady zakotvené ve své judikatuře stanovené v rozsudku Rasul Jafarov proti Ázerbájdžánu (č. 69981/14, § 114–120, 17. 3. 2016), které jsou zcela relevantní i pro projednávanou věc.

9. Soud považuje za nutné zopakovat, že právo na svobodu a bezpečnost chráněné čl. 5 Úmluvy má „v demokratické společnosti“ ve smyslu úmluvy nejvyšší prioritu (viz Medvedyev a další proti Francii [GC]), č. 3394/03, § 76, EÚLP 2010). Článek 5 Úmluvy je společně s čl. 2, 3 a 4 Úmluvy na prvním místě základních práv, která chrání fyzickou bezpečnost jednotlivce, a proto je mu přikládán nejvyšší význam. Hlavním cílem tohoto článku je zabránit svévolnému nebo

neoprávněnému zbavení svobody (viz S., V. a A. proti Dánsku [GC], č. 35553/12 a další 2, § 73, 22. 10. 2018).

10. Soud poznamenává, že v projednávané věci stěžovatel namítal neexistenci důvodného podezření proti němu po celou dobu jeho vazby, a to jak od počátečního období po jeho zadržení, tak následně při rozhodování o vazbě a o prodloužení vazby soudem. Totožnou stížnost prezentoval také před Soudem. Vláda v tomto ohledu uvedla, že stěžovatel byl ve vazbě pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Toto tvrzení vláda opírala o přepisy soudního jednání konaného u Okresního soudu v Nasimi dne 17. 5. 2013.
11. Soud však především zdůrazňuje, že ačkoli se vláda na podporu svého argumentu odvolávala na přepisy tohoto soudního jednání, tak v nich nebyly uvedeny žádné informace, které by odkazovaly na přezkum materiálu ve spise soudem. V této souvislosti Soud poznamenává, že Okresní soud v Nasimi ve svém rozhodnutí ze dne 17. 5. 2013 poukazuje na přezkum důkazů ve spise, aniž by však jakkoli upřesnil obsah zkoumaného materiálu. V každém případě je třeba uvést, že vláda se spokojila s tvrzením, že vnitrostátní soud řádně přezkoumal materiál obsažený ve spisu. Vláda zejména neupřesnila, zda materiály předložené státním zastupitelstvím obsahovaly svědecká prohlášení nebo jiné konkrétní informace, skutečnosti nebo důkazy, kterými by bylo jednoznačně doloženo důvodné podezření, že stěžovatel mohl spáchat trestný čin. Z označeného rozhodnutí Okresního soudu v Nasimi, ale ani z jiného rozhodnutí vnitrostátních soudů, kterým se ukládá a prodloužuje vazba stěžovatele v přípravném řízení, nevyplývá, že by tyto informace, skutečnosti nebo důkazy byly soudy vždy předloženy, jelikož vnitrostátní soudy ve svých rozhodnutích takovýto typ důkazů nebo matérie nijak nezmiňují.
12. V tomto ohledu Soud bere na vědomí rozhodnutí pléna Nejvyššího soudu Ázerbájdžánu ze dne 3. 11. 2009. Tímto rozhodnutím bylo po vnitrostátních soudech požadováno, aby podrobily návrh státního zastupitelství na vzetí obviněného do vazby přísné kontrole a ověření existence důvodného podezření ze spáchání trestného činu obviněným využitím jejich pravomoci podle čl. 447.5 CCrP požadovat a přezkoumávat „prvotní důkazy“, které má státní zástupce k dispozici. V projednávaném případě však výše uvedené požadavky nebyly zohledněny (srov. Ilgar Mammadov proti Ázerbájdžánu, č. 15172/13, § 97, 22. 5. 2014; a Yagublu, cit. výše, § 61).
13. Soud musí přezkoumat, zda existovalo důvodné podezření k vazbě stěžovatele, a sice zda lze uvedené skutečnosti považovat podle vnitrostátního práva za trestné jednání. Nemůže totiž existovat důvodné podezření, pokud jednání, které je vazebně stíhanému obviněnému kladeno za vinu, nepředstavuje trestný čin v době, kdy bylo spácháno (viz Włoch proti Polsku, č. 27785/95, § 109, EÚLP 2000-XI; Kandzhov proti Bulharsku, č. 68294/01, § 57, 6. 11. 2008; a Rasul Jafarov, cit. výše, § 118).
14. Soud podotýká, že byla vznesena obvinění za porušení veřejného pořádku, ke kterému došlo prostřednictvím videozáznamu tance „Harlem Shake“, který provedla skupina jednotlivců, jež během svého vystoupení pokračovala a opakovala nemorální činy spočívající v nerespektování bronzové sochy, v úmyslně chaotických pohybech rukou a nohou po obnažení se do pasu a po následném nahrání videozáznamu na YouTube. Rovněž byl obviněn ze spáchání výše uvedeného trestného činu proto, že veřejnému činiteli odporoval tím, že odmítl s mimořádnou drzostí ukončit svou činnost.
15. Soud zdůrazňuje, že na rozdíl od skupiny jednotlivců, kteří provedli tanec „Harlem Shake“, sám stěžovatel netancoval. Obvinění proti němu, jak je popsáno ve vnitrostátním řízení, vycházelo ze skutečnosti, že natáčel skupinu jednotlivců, kteří prováděli tanec „Harlem Shake“, a že následně nahrál videozáznam na YouTube. Takovéto jednání však nemůže vyvolat důvodné podezření, že se stěžovatel dopustil trestného činu chuligánství, jak je definován ve vnitrostátním právu. Z rozhodnutí státních zástupců a vnitrostátních soudů vůbec nevyplývá, jak by bylo možné videonahrávku tance a jeho následné nahrání na YouTube považovat za závažné porušení veřejného pořádku, které je jedním ze znaků trestného činu chuligánství podle vnitrostátního práva. Soud zejména upozorňuje na znění čl. 221 trestního zákoníku

Ázerbájdžánu, tak jak byl formulován v rozhodném období, který jasně definoval trestný čin chuligánství jako úmyslný čin vážně porušující veřejný pořádek a vyjadřující zjevnou neúctu vůči společnosti, doprovázený použitím nebo hrozbou použití násilí proti občanům, jakož i zničením nebo poškozením majetku druhých.

16. Soud dále poznamenává, že rozhodnutím pléna Nejvyššího soudu Ázerbájdžánu ze dne 23. 3. 2004 k soudní praxi ve věcech souvisejících s chuligánstvím bylo judikováno, že úmyslné jednání pachatele, které vážně porušilo veřejný pořádek a projevilo zjevnou neúctu vůči společnosti, by mohlo zakládat trestní odpovědnost, pouze pokud by bylo doprovázeno násilím vůči občanům nebo hrozbou jejich použití, případně zničením nebo poškozením majetku ostatních. Předmětnou interpretaci vnitrostátního práva potvrdil také Ústavní soud Ázerbájdžánu. Ve vnitrostátním řízení ani před Soudem však nebylo uvedeno, že by jednání stěžovatele bylo doprovázeno používáním násilí proti občanům nebo pohrůzkou násilí či ničením nebo poškozováním majetku jiných osob. Soud proto musel dospět k závěru, že základní znak trestného činu chuligánství, jak je definován v trestním zákoně Ázerbájdžánu a vykládán plénem Nejvyššího soudu a Ústavním soudem, v případě stěžovatele neexistoval (viz Kandzhov, citovaný výše, § 60).
17. Pokud jde o nadcházející obvinění podle čl. 28, 220.1 a 228.3 trestního zákoníku vznesené proti stěžovateli v září 2013, Soud připomíná, že vláda mu neposkytla kopii rozhodnutí k těmto obviněním. V každém případě všechna předchozí rozhodnutí týkající se vazby stěžovatele vycházela pouze z původních obvinění podle čl. 221.2.1 a 221.2.2 trestního zákoníku, a proto nové obvinění nemělo jakýkoliv význam z hlediska důvodného podezření ze spáchání trestného činu, což nerozporovala ani vláda (viz výše uvedený rozsudek Rasul Jafarov, § 131; a Rashad Hasanov a další, výše uvedený, § 106).
18. Na základě výše uvedeného Soud dospěl k závěru, že zbavení svobody stěžovatele nepředstavuje „zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody“, ke kterému by došlo „na základě důvodného podezření“ ze spáchání trestného činu. V důsledku toho došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy.
19. Vzhledem k tomuto zjištění Soud nepovažuje za nutné samostatně přezkoumat tvrzené porušení čl. 5 odst. 3 Úmluvy, konkrétně skutečnost, zda vnitrostátní orgány poskytly relevantní a dostatečné důvody odůvodňující ponechání obviněného ve vazbě v rámci přípravného řízení (viz Lukanov proti Bulharsku, 20. 3. 1997, § 45, Rozsudky a rozhodnutí 1997 II; Ilgar Mammadov, citovaný výše, § 102; a Yagublu, citovaný výše, § 64).

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 18 V NÁVAZNOSTI NA ČLÁNEK 5 ÚMLUVY

56. Na základě stejných skutečností a v odpovědi na otázku položenou Soudem ve vztahu k čl. 18 Úmluvy ve spojení s čl. 5 stěžovatel argumentoval tím, že jeho práva vyplývající z Úmluvy byla omezena pro jiné účely, než jaké jsou předpokládány v Úmluvě. Článek 18 stanoví:

„Omezení, jež tato Úmluva připouští pro uvedená práva a svobody, nesmí být využívána k jinému účelu než k tomu, pro který byla určena.“

57. Vláda uvedla, že stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní opravné prostředky v souvislosti se stížností podle čl. 18 Úmluvy. Žadatel se k vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy nevyjádřil.
58. Soud poznamenává, že stěžovatel nevznesl jakékoli námitky podle čl. 18 Úmluvy u vnitrostátních soudů, které rozhodovaly o jeho vazbě a jejím prodloužení (viz body 15, 22 a 25 výše). Z toho vyplývá, že tato stížnost musí být zamítnuta podle čl. 35 odst. 1 a 4 Úmluvy z důvodů nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. Prohlašuje jednomyslně stížnost k porušení čl. 5 odst. 1 a 3 Úmluvy za přijatelnou.
2. Prohlašuje většinou stížnost ve zbytku za nepřijatelnou.
3. Rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy.
4. Rozhoduje jednomyslně, že oddělený přezkum stížnosti k porušení čl. 5 odst. 3 Úmluvy není nutný.

(Zpracovali JUDr. Antonín Draštík a JUDr. Adrian Matúš)